

PRÓZA POLITICKÁ

V husitském období se neobyčejně rozvinula próza, ale proti starší době se nápadně změnil její ráz. V souvislosti s agitačním a propagačním zaměřením celé literární produkce odumřela tradiční prozaická tvorba zábavná a artistní, ale naproti tomu se próza obohatila o nové druhy tvorby aktuální, vyhrazené dříve jen latině. Bylo to dáno změnou ve složení čtenářstva způsobenou tím, že se o politické otázky začaly zajímat širší vrstvy a také do těchto problémů začaly aktivně zasahovat.

Politický charakter prostoupil celou oblast prózy, takže jím byla prolnta i próza náboženská, v níž se často pod náboženskou formou řešily otázky sociální a politické. Tak tomu bylo ostatně již u Husových předchůdců a u Štítného, v období husitských válek však vzniká i politická próza v moderním slova smyslu, tj. taková, kde se politický zřetel začíná oddělovat od zřetele náboženského. O tuto prózu jde v následujících ukázkách.

Po stránce jazykové má v politické próze zpočátku převahu latina, ale postupně se rozvíjí i politická próza česká, zaujímá stále větší rozsah a vytváří nové, v česky psané literatuře dosud neznámé druhy: prozaickou satiru a invektivu, politický manifest a list a vojenský řád. – O tom, zda autoři užívali latiny nebo češtiny, rozhodovalo publikum, ke kterému se tvorba obracela. Tvorba latinská byla určena učenějšímu publiku a cizině, kdežto próza česká sloužila širšímu publiku domácím; názorně to ukazují manifesty Pražanů, obracející se k cizině.

Rostoucí zájem širších vrstev o politický život spolu se změnami způsobenými válečnými událostmi přispíval také k zčešťování domácí úřední agendy i soukromé korespondence. I politická a diplomatická jednání nacházela stále širší pole, nejsouce již omezena na vlastní okolí královo; aktivitu na straně stavů, obzvláště panstva, stupňovala přitom doba revolučního hnutí, kdy husité neuznávali krále Zikmunda a jednotlivé politické skupiny si zřizovaly svůj vlastní správní systém.

Česká próza politická namnoze vyrůstala z tvorby latinské a proplétala se s ní. Proto také v dalších ukázkách nebude tvorba česká a latinská od sebe oddělována, aby bylo vidět jejich vzájemné vztahy a prolínání.

SATIRY A INVEKTIVY

K satíře a invektivě se sahalo v ideologickém boji od samého začátku husitského hnutí. Pokud boje probíhaly převážně na poli učeneckém a intelektuálním, užívala satira českého jazyka jen ve skladbách veršovaných, latiny pak stejně ve verši jako v próze. Satirická latinská próza navazovala namnoze na starší tradici středověkých parodií náboženských textů (např. pašiji); svým významem však ustupovala do pozadí za produkci psanou veršem, ať už ve formě písní, nebo mluvních skladeb. Od počátku dvacátých let se však situace mění. Těžisko